

Козлова В.О.кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національного авіаційного університету**Безугла А.І.**здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
Національного авіаційного університету**Шуляк К.В.**здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
Національного авіаційного університету**Kozlova Viktoriia, Bezuhla Anastasiia, Shuliak Kateryna**
National Aviation University**ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ
В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ****ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF THE STATE
FINANCIAL MONITORING SERVICE OF UKRAINE
IN THE SYSTEM OF ECONOMIC CONTROL**

У статті виконано ретроспективний історичний аналіз становлення Держфінмоніторингу. Узагальнено наднаціональні і національні документи у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Визначено обов'язки, права, функції та повноваження Держфінмоніторингу, її внутрішній і міжнародно-правовий статус як підрозділу фінансової розвідки «адміністративного типу». Охарактеризовано організаційну структуру управління Держфінмоніторингу, включаючи Керівництво, Департаменти, Управління і провідні відділи, узагальнено їх функції. Визначено статус створюваних при ній постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, повноваження загальних зборів державних службовців, дисциплінарної комісії, тендерного комітету. Визначено бюджетний статус Держфінмоніторингу, охарактеризовано реалізовані ними бюджетні програми, склад і структуру бюджетних асигнувань. Надано оцінку діяльності Держфінмоніторингу з впровадження ризико-орієнтованої системи запобігання та протидії відповідно до Рекомендацій FATF та запропоновано напрямки її удосконалення.

Ключові слова: організація, діяльність, Державна служба фінансового моніторингу України, система, економічний контроль.

The article provides a retrospective historical analysis of the formation of State Financial Monitoring. It is shown that its evolution was accompanied by an expansion of performed functions and an increase in institutional independence. Supranational and national documents in the field of prevention and countermeasures against legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, financing of terrorism and proliferation of weapons of mass destruction are summarized. The duties, rights, functions and powers of State Financial Monitoring, its internal and international legal status as an "administrative-type" financial intelligence unit are defined. The organizational structure of State Financial Monitoring, including Management, Departments, Management and leading departments, is characterized, and their functions are summarized. The status of the permanent or temporary consultative, advisory and other auxiliary bodies created under it, the powers of general meetings of civil servants, the disciplinary commission, and the tender committee are determined. The budget status of State Financial Monitoring as a manager of budget funds of the third level in the system of the network of the main manager of funds of the Ministry of Finance of Ukraine has been determined. It is shown that in 2022, in terms of budget programs and individual expenditure items, the main specific weight of budget allocations falls on KPKV 3509010 "Leadership and management in the field of financial monitoring", and in the structure of budget allocations for economic expenses, the largest specific weight falls on labor wages. An assessment of the activities of the State Financial Monitoring Service for the implementation

of a risk-oriented prevention and countermeasures system in accordance with the FATF Recommendations was provided. The purpose, procedure and stages of the National Risk Assessment are described. The main risks and threats of the national system of financial monitoring are identified, as well as the measures of the government aimed at reducing them are summarized. The areas of improvement of the activities of the State Financial Monitoring Service have been determined: increased attention to cross-border risks, risks of the activities of non-profit organizations and various types of legal entities; increasing the volume of information sources and improving the quality of the statistical base; concentration of attention on the risks caused by fictitious entrepreneurship, the shadow economy and the use of cash in business turnover.

Key words: organization, activity, State Financial Monitoring Service of Ukraine, system, economic control.

Постановка проблеми. Створення ефективних механізмів протидії легалізації злочинних доходів, «брудних» коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення в окремій країні і по всьому світові потребує формування відповідного інституціонального забезпечення, представленого міжнародними стандартами, національними нормативними актами, діяльністю спеціально уповноважених органів державної влади. В Україні вони представлені Національним банком України [1; 2], Міністерством юстиції України, Міністерством цифрової трансформації України, Національним антикорупційним бюро України [3, с. 40]. Проте провідну роль у формуванні вітчизняної системи фінансового моніторингу відіграє Державна служба фінансового моніторингу України (далі – Держфінмоніторинг) як орган, уповноважений Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (далі – ПФР). погоджуємося з Грабчук О., Супрунвою І. [4, с. 81], що починаючи з моменту створення у 2002 році його діяльність зазнала суттєвих кількісних і якісних змін, які можна оцінити позитивні, оскільки Держфінмоніторинг перетворився з суто формального органу на національний центр, що акумулює інформацію для аналізу підозрілих, сумнівних, інших операцій, пов'язаних з відмиванням коштів, предикатними злочинами, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення. Держфінмоніторинг виконує важливі функції з забезпечення державної безпеки України, які розширилися в умовах введення воєнного стану і протидії агресії РФ. Тому його діяльність постійно підлаштовується під нові виклики часу і зміну стану внутрішнього і зовнішнього середовища, удосконалюється організація роботи Держфінмоніторингу, переглядаються механізми обміну інформацією між органами національної системи фінансового моніторингу України. Розвиток законодавства в сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму суттєво впливає на засади функціонування системи фінансового моні-

рингу, приводить до виникнення його нових об'єктів, наприклад, віртуальних активів. Викладене вище потребує постійного переосмислення завдань, функцій Держфінмоніторингу, організації її діяльності і уточнення ролі в системі економічного контролю, що обумовлює актуальність підготовки статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку національної системи державного фінансового моніторингу знаходиться у центрі уваги багатьох учених. Кузьмінська О.Е. визначає її зміст як сукупність форм, методів й засобів централізованої цілеспрямованої діяльності держави в антилегалізаційній сфері із застосуванням інструментарію стратегічного планування, програмування та прогнозування [5, с. 38]. Методи державного фінансового моніторингу класифіковано за трьома групами: по-перше, прямого і непрямого економічного регулювання; по-друге, правового регулювання – прийняття базового Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – протидія і запобігання) [6] та приведення діючої нормативно-правової бази у відповідність до його положень; по-третє, адміністративне регулювання.

Абесінова О.К. акцентує увагу на внутрішніх факторах розвитку Держфінмоніторингу [7, с. 135], зокрема в частині ефективної організації системи мотивації персоналу, яка має заохочувати до повнішого розкриття їх професійного потенціалу задля досягнення конгруентності потреб державної організації в ефективних службовцях та особистих цілей працівника – задоволення від цікавої професійної діяльності. Тому мотиваційна стратегія має мінімізувати внутрішні ризики і стати складовою Програми стратегічного розвитку Держфінмоніторингу на період до 2024 року [8]. Його адміністративно-правовий статус є сукупністю визначених законодавством прав та обов'язків, які має та яких зобов'язаний дотримуватись Держфінмоніторинг, виступаючи стороною в адміністративних

правовідносинах щодо запобігання й протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Легеза Є.О., Белов Д.М. [9, с. 54] пропонує мінімізувати вплив Міністерства фінансів України на формування особового складу Держфінмоніторингу для підвищення рівня його незалежності в прийнятті відповідних рішень, а також надати цій службі право звертатись із прямими запитами щодо отримання інформації до НБУ, а також зобов'язати первинних суб'єктів державного фінансового моніторингу подавати до Держфінмоніторингу звітність щодо розпочатих проваджень у справах про адміністративні правопорушення, передбачених ст.ст. 166-9, 188-34 Кодексу України про адміністративні правопорушення, оскарження прийнятих рішень та результатів судового розгляду. Аналогічної думки щодо необхідності запровадження механізмів спільного забезпечення повідомлення й ведення зазначеної звітності за встановленою формою відповідно до нормативних актів дотримуються Приймаченко Д.В., Легеза Є.О. [10, с. 38]. Мігус І.П., Андрієнко В.М., Молодецький С.С., Бліхар М.М. [11, с. 273] розглядають методику прогнозування банкрутства та протидії рейдерству як інструменти державного моніторингу стану фінансової безпеки України.

Метою дослідження є узагальнення організаційно-функціональних та контрольних засад діяльності Державної служби фінансового моніторингу України і обґрунтування пропозицій із їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність Держфінмоніторингу розпочалася у 2002 році у складі Міністерства фінансів України у статусі Державного департаменту фінансового моніторингу, який у 2005 році став центральним органом виконавчої влади, а у 2006 році отримав власну символіку, затверджену Указом Президента України від 15.06.2006 № 526/2006 [12].

Наднаціональними документами у сфері запобігання і протидії є Міжнародні Стандарти (29 Рекомендацій) Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей – *Financial Action Task Force (FATF)* та Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (далі – Конвенція). Її ратифікація у 2010 році шляхом прийняття відповідного Закону України [13] поклала на Україну зобов'язання створити та забезпечити функціонування ПФР, інституціональною формою якої є Держфінмоніторинг як різновид фінансової розвідки «адміністративного типу».

Закон України [6] та Положення про Державну службу фінансового моніторингу України [14] регламентує обов'язки, права, функції та повноваження Держфінмоніторингу. Його діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України і зводиться до виконання таких функцій:

- розробка пропозицій щодо формування державної політики у сфері запобігання і протидії, внесення їх на розгляд Міністра фінансів України і реалізація після затвердження;

- проведення операційного і стратегічного аналізу на основі збору і обробки інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції тощо;

- забезпечення функціонування та розвитку єдиної інформаційної системи у сфері запобігання і протидії;

- проведення національної оцінки ризиків;

- взаємодія та інформаційний обмін з органами державного управління, іншими учасниками національної системи фінансового моніторингу та компетентними органами іноземних держав та у сфері запобігання і протидії, зокрема зі 150 ПФР інших країн;

- співпраця з міжнародними організаціями з питань запобігання і протидії, забезпечення представництва України в них, зокрема, це *FATF* і Егмонтська група ПФР, Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму – *Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)*, Європейський Союз, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Організація Об'єднаних Націй тощо. Експерти Держфінмоніторингу на постійній основі беруть участь у Пленарних засіданнях Комітету MONEYVAL.

Основним завданням Держфінмоніторингу є отримання від суб'єктів первинного фінансового моніторингу повідомлення про підозрілі фінансові операції, їх опрацювання, узагальнення матеріалів і передача її у разі наявності підозр щодо відмивання коштів чи фінансування тероризму правоохоронним і розвідувальним органам України. Підвищення кваліфікації спеціалістів національної системи фінансового моніторингу забезпечується Державним закладом післядипломної освіти «Академія фінансового моніторингу». Відомчі заохочувальні відзнаки за особисті досягнення у професійній діяльності працівників Держфінмоніторингу встановлені Наказом Міністерства фінансів України [15]. Порядок організації діяльності Держфінмоніторингу, її дорадчих органів, самостійних структурних підрозділів,

підприємств, установ, організацій, що входять до сфери її управління, здійснення повноважень зазначених суб'єктів встановлює організаційно-розпорядчий акт – Регламент роботи.

Організація діяльності Держфінмоніторингу здійснюється за двома такими основними напрямками: перше – планування роботи за визначеними Міністром фінансів України пріоритетами діяльності. на наступний рік з метою забезпечення послідовної та узгодженої діяльності з реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії. Плани мають містити заходи, спрямовані на реалізацію пріоритетів діяльності, шляхи їх реалізації, вказівку на відповідальні особи, терміни виконання; друге – організація роботи з виконання перспективних (річних), піврічних, поточних (квартальних) планів; щоквартальний моніторинг і звітування про виконання планів роботи.

Керівництво Держфінмоніторингу очолює Голова, який має першого заступника і заступника, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України. В організаційній структурі Держфінмоніторингу найбільше значення відіграють такі підрозділи, виконуючи наступні функції:

1. Департамент фінансових розслідувань – збір, обробка, операційний і стратегічний аналіз інформації про фінансові операції; дослідження методів та узагальнення схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення на основі врахування провідного світового досвіду; аналіз ризиків; взаємодія з правоохоронними та розвідувальними органами з питань супроводження узагальнених матеріалів.

2. Департамент координації системи фінансового моніторингу – розробка і внесення на розгляд Міністра фінансів України пропозицій щодо формування державної політики у сфері запобігання та протидії; налагодження співпраці, взаємодії, координації та інформаційного обміну з учасниками національної системи фінансового моніторингу; проведення національної оцінки ризиків (далі – НОЗ) легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом або фінансуванню тероризму.

3. Департамент інформаційних технологій – впровадження єдиної інформаційної системи (далі – ЄІС) у сфері запобігання та протидії, забезпечення її функціонування та розвитку; збір та обробка інформації; забезпечення захисту інформації в ЄІС; налагодження співробітництва, взаємодії та інформаційного обміну з органами державної влади, компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями в межах своєї компетенції.

4. Юридичне управління – організація правової роботи, спрямована на неухильне додержання, правильне застосування нормативно-правових актів працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків; участь у розробці та реалізації загальної правової політики Держфінмоніторингу; представлення її інтересів в судах під час розгляду справ.

5. Управління міжнародного співробітництва – сприяння організації і взаємодії з відповідними органами іноземних держав для обміну досвідом та інформацією в частині запобігання та протидії; забезпечення співробітництва з *MONEYVAL*, *FATF* та іншими міжнародними організаціями; сприяння укладанню міжнародних договорів міжвідомчого характеру з відповідними органами інших держав з питань співробітництва у сфері запобігання та протидії; забезпечення представництва України в міжнародних установах та організаціях з питань запобігання та протидії.

6. Управління планування, виконання бюджету, бухгалтерського обліку та роботи з персоналом – середньострокове бюджетне планування діяльності, розробка фінансових показників до проекту Державного бюджету України на наступний рік та державних програм, пов'язаних з діяльністю Держфінмоніторингу; проведення аналізу ефективності використання бюджетних коштів; організація управління об'єктами державної власності; ведення бухгалтерського обліку та контролю за здійсненням; реалізація політики у сфері державної служби та роботи з персоналом; організаційна робота з кадрового менеджменту; задоволення потреби в кваліфікованих кадрах та їх ефективне використання; забезпечення розвитку персоналу, заохочення його до службової кар'єри, організація їх навчання; документальне оформлення проходження державної служби та трудових відносин.

7. Сектор режиму та безпеки – обмежений доступ осіб до секретної інформації, її технічний захист, запобігання розголошенню, виявлення та закриття каналів (просочення) витоку; охорона державної таємниці; запровадження режиму секретності під час проведення всіх видів секретних робіт; організація та ведення секретного діловодства; контроль стану режиму секретності в Держфінмоніторингу; організація обліку та зберігання засобів криптографічного захисту конфіденційної інформації.

8. Управління контролю та адміністративно-господарської роботи – організація та забезпечення функціонування системи внутрішнього і зовнішнього документообігу та документів обмеженого доступу; встановлення єдиного

порядку роботи з документами, контролю за їх виконанням; контроль за виконавською дисципліною в самостійних структурних підрозділах; організація та забезпечення дотримання порядку надання публічної інформації (облік, систематизація та контроль щодо задоволення запиту) про діяльність Держфінмоніторингу; організація роботи відомчого архіву; управління об'єктами державної власності та майном.

9. Відділ аналітичного забезпечення роботи керівництва – організація роботи Голови та керівництва; підготовка аналітичних, інформаційних, довідкових та інших матеріалів, а також підготовка проектів наказів і доручень Голови та керівництва з питань.

10. Головний спеціаліст з питань проведення внутрішнього аудиту – надає об'єктивні і незалежні висновки та рекомендації щодо функціонування системи управління та внутрішнього контролю, а також щодо її удосконалення; запобігання фактам незаконного, неефективного,

нерезультативного використання бюджетних коштів, а також виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності.

При Держфінмоніторинзі можуть утворюватися постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи для розгляду наукових рекомендацій, проведення фахових консультацій, обговорення найважливіших напрямів її діяльності тощо. Проблемні питання роботи з персоналом, планування, виконання бюджету обговорюються на загальних зборах державних службовців за участю первинної професійної спілки. Дисциплінарні провадження стосовно державних службовців є предметом розгляду на дисциплінарній комісії. Для забезпечення прозорості процедур публічних закупівель товарів, робіт і послуг, законного і раціонального використання бюджетних коштів створюється тендерний комітет Держфінмоніторингу. Як центральний орган виконавчої влади, вона утримується за рахунок

Таблиця 1

Склад і структура бюджетних асигнувань Держфінмоніторингу у 2022 році

Економічна класифікація видатків		КПКВ				Всього
		3509010	3509020			
Назва статей	Код	загальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	Разом	
1	2	3	4	5	6	7
тис. грн.						
Оплата праці	2110	106647,1	2721,9	2735,6	5457,5	112104,6
Нарахування на оплату праці	2120	23462,4	598,7	601,8	1200,5	24662,9
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2270	2115,3	187,7	299,9	487,6	2602,9
Інші видатки	5000	55767,4	140,9	999,8	1140,7	56908,1
ВСЬОГО	187992,2	3649,2	4637,1	8286,3	196278,5	
Структура за програмами, %						
Оплата праці	2110	95,13	2,43	2,44	4,87	100,00
Нарахування на оплату праці	2120	95,13	2,43	2,44	4,87	100,00
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2270	81,27	7,21	11,52	18,73	100,00
Інші видатки	5000	98,00	0,25	1,76	2,00	100,00
ВСЬОГО	95,78	1,86	2,36	4,22	100,00	
Структура за економічними видатками, %						
Оплата праці	2110	56,73	74,59	58,99	65,86	57,12
Нарахування на оплату праці	2120	12,48	16,41	12,98	14,49	12,57
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2270	1,13	5,14	6,47	5,88	1,33
Інші видатки	5000	29,66	3,86	21,56	13,77	28,99
ВСЬОГО	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	

Джерело: розраховано за даними [16]

коштів державного бюджету і є розпорядником бюджетних коштів третього рівня у системі мережі головного розпорядника коштів Міністерства фінансів України. У 2022 році Держфінмоніторинг здійснював видатки виключно в межах бюджетних асигнувань за такими Кодами програмної класифікації видатків (КПКВ); Держфінмоніторинг є розпорядником бюджетних коштів за КПКВ 3509010 «Керівництво та управління у сфері фінансового моніторингу»; Державний заклад післядипломної освіти «Академія фінансового моніторингу» є розпорядником бюджетних коштів за КПКВ 3509020 «Перепідготовка та підвищення кваліфікації у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму». Бюджетні асигнування Держфінмоніторингу у 2022 році склали 196278,5 тис. грн. (табл. 1).

У розрізі бюджетних програм та окремих статей витрат основна питома вага бюджетних асигнувань приходить на КПКВ 3509010 «Керівництво та управління у сфері фінансового моніторингу» – 95,78% за загальним фондом, на програму КПКВ 3509020, що стосується перепідготовки та підвищення кваліфікації – 4,22%, у т.ч. за загальним фондом – 1,86%, за спеціальним – 2,36%.

У структурі бюджетних асигнувань за економічними видатками найбільша питома вага приходить на оплату праці – 57,12 %, другою за часткою статтею є інші видатки – 28,99 %, третьою – нарахування на оплату праці – 12,57 %, оплата комунальних послуг та енергоносіїв становить 1,33%.

Держфінмоніторинг проводить активну роботу з впровадження ризико-орієнтованої системи запобігання та протидії на предмет дотримання Методології з оцінки технічної відповідності Рекомендаціям FATF та з оцінки ефективності функціонування національних систем фінансового моніторингу.

Механізм здійснення НОР на основі міжнародних стандартів, зокрема рекомендацій FATF «Національна оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму» та узагальнення кращих практик проведення НОР іноземними державами, передбачений Законом України [6] та спільною постановою Кабінету Міністрів України та НБУ [17] з метою виявлення і актуалізації загроз, вразливостей, наслідків у національній системі фінансового моніторингу, виробітки проактивної стратегії і тактики стримування злочинців, своєчасного виявлення, арешту та конфіскації злочинних доходів, виявлення та ефективного блокування джерел фінансування незаконних і сумнівних операцій; вжиття відповідних заходів щодо

запобігання та протидії актуальним загрозам та вразливостям.

Держфінмоніторинг проводить НОР за такими етапами: попередній – збір і узагальнення інформації; виявлення (ідентифікації) ризиків, у т.ч. у секторальному розрізі: державні органи – учасники національної системи фінансового моніторингу, податкові та судові органи тощо; аналіз ризиків; оцінка ризиків та управління ними.

За результатами НОР Держфінмоніторинг ідентифіковано основні ризики системи національної системи фінансового моніторингу: низький рівень доходів населення; прояви тероризму та сепаратизму; зростання організованої злочинності; значний обсяг тіньової економіки та ухилення від сплати податків; значна частка готівкового обігу; використання неприбуткових організацій з метою відмивання коштів і фінансування тероризму тощо. Заходами, спрямованими на мінімізацію ідентифікованих ризиків і затвердженими Кабінетом Міністрів України, є: посилення обміну інформацією Держфінмоніторингу з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями для виявлення і документування методів, схем, механізмів відмивання коштів та інших правопорушень у зовнішньоекономічній сфері; створення ефективного механізму співпраці НАБУ та Держфінмоніторингу в частині обміну інформацією; розширення сфери використання безготівкових розрахунків; імплементація у законодавство України положень Директиви ЄС 2015/849 та Регламенту ЄС 2015/847 про інформацію, що супроводжує грошові перекази тощо. Оцінюючи результати НОР і вжиті заходи, Експерти *MONEYVAL*, дійшли висновків, що: по-перше, органи державної влади України: усвідомлюють зміст корупційних ризиків і ризиків, пов'язаних із відмиванням коштів/фінансуванням тероризму і вживають загальнодержавні заходи для їх зменшення, проте слабкими місцями є транскордонні ризики, ризики діяльності неприбуткових організацій та різних типів юридичних осіб; по-друге, Україна має сформовані механізми національної координації для нівелювання виявлених ризиків, проте їх рекомендовано удосконалити шляхом збільшення обсягу інформаційних джерел і покращення якості статистичної бази; сконцентрувати увагу на ризиках, спричинених фіктивним підприємництвом, тіньовою економікою та використанням готівки в господарському обороті.

Основними загрозами системи національної системи фінансового моніторингу є: серед зовнішніх аспектів – широкомасштабне вторгнення РФ в Україну, введення воєнного

стану, тимчасова окупація значної частини українських територій; суттєве погіршення зовнішньоекономічних конкурентних переваг через скорочення виробництва експорто-орієнтованої продукції, а також складності її транспортування іноземним покупцям через блокування українських портів тощо; серед внутрішніх аспектів – суттєве скорочення ВВП майже за усіма видами економічної діяльності через воєнний стан, військові дії, втрату економічного потенціалу на тимчасово окупованих територіях тощо.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Виконано ретроспективний історичний аналіз становлення Держфінмоніторингу. Показано, що його еволюція супроводжувалася розширенням виконуваних функцій і збільшенням інституціональної незалежності. Проте виклики сучасності потребують збільшення останньої і незалежності від Міністерства фінансів України; 2. Узагальнено наднаціональні документи у сфері запобігання і протидії: Рекомендації FATF, Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, ратифікована Україною у 2010 році; національні документи – Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», Положення про Державну службу фінансового моніторингу України та Регламент її роботи; 3. Узагальнено обов'язки, права, функції та повноваження Держфінмоніторингу як центрального органу виконавчої влади, визначено її міжнародно-правовий статус. За інституціональною формою в категоріях міжнародних стандартів вона є підрозділом фінансової розвідки «адміністративного типу»; 4. Охарактеризовано організаційну структуру управління Держфінмоніторингу, включаючи Керівництво, Департаменти, Управління і провідні відділи, узагальнено їх функції. Визначено статус ство-

руваних при ній постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, повноваження загальних зборів державних службовців, дисциплінарної комісії, тендерного комітету; 5. Визначено бюджетний статус Держфінмоніторингу як розпорядника бюджетних коштів третього рівня у системі мережі головного розпорядника коштів Міністерства фінансів України. Показано, що у 2022 році у розрізі бюджетних програм та окремих статей витрат основна питома вага бюджетних асигнувань приходиться на КПКВ 3509010 «Керівництво та управління у сфері фінансового моніторингу» (більше 95,78% за загальним фондом), решта припадає на програму КПКВ 3509020, що стосується перепідготовки та підвищення кваліфікації. У структурі бюджетних асигнувань за економічними видатками найбільша питома вага приходиться на оплату праці (більше 57%); 6. Надано оцінку діяльності Держфінмоніторингу з впровадження ризико-орієнтованої системи запобігання та протидії відповідно до Рекомендацій FATF.

Охарактеризовано призначення, порядок і етапи здійснення Національної оцінки ризиків. Ідентифіковано основні ризики і загрози системи національної системи фінансового моніторингу, а також узагальнено заходи уряду, спрямовані на їх зниження. Напрямами удосконалення діяльності Держфінмоніторингу є: посилення уваги до транскордонних ризиків, ризиків діяльності неприбуткових організацій та різних типів юридичних осіб; збільшення обсягу інформаційних джерел і покращення якості статистичної бази; концентрація уваги на ризиках, спричинених фіктивним підприємництвом, тінговою економікою та використанням готівки в господарському обороті.

Метою подальшого дослідження є розробка пропозицій із удосконалення комунікаційних зав'язків із обміну інформацією між Держфінмоніторингом, правоохоронними органами та державними регуляторами.

Список використаних джерел:

1. Козлова Ю.С. Міжнародно-правові засади діяльності Національного банку України як суб'єкта державного фінансового моніторингу. *Правові новели*. 2022. № 16. С. 177–181.
2. Козлова Ю.С. Адміністративно-правовий статус Національного банку України як суб'єкта державного фінансового моніторингу: поняття, зміст та складові структурні елементи. *Правова позиція*. 2022. № 2. С. 131–136.
3. Литвин Н.А. Щодо форм взаємодії між Державною службою фінансового моніторингу України та Національним антикорупційним бюро України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. Вип. 39. С. 38–41.
4. Грабчук О., Супрунова І. Фінансовий моніторинг як умова забезпечення державної безпеки країни: поняття, складові, етапи розвитку. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. № 4. С. 75–83.
5. Кузьмінська О.Е. Теоретичні передумови державного регулювання фінансового моніторингу. *Наукові праці НДФІ*. 2022. Вип. 4. С. 19–40.

6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 18.07.2023).
7. Абесінова О.К. Внутрішні фактори розвитку державного фінансового моніторингу України. *Наукові праці НДФІ*. 2022. Вип. 2. С. 126–136.
8. Про затвердження Програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року: Наказ Міністерства фінансів України від 17.01.2022 № 16. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/strategy/16.pdf> (дата звернення: 19.07.2023).
9. Легеза Є.О., Белов Д.М. Деякі особливості правового регулювання статусу Державної служби фінансового моніторингу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 73(2). С. 51–56.
10. Приймаченко Д.В., Легеза Є.О. Деякі аспекти вдосконалення адміністративно-правового статусу державної служби фінансового моніторингу України. *Правова позиція*. 2022. № 3. С. 35–40.
11. Мігус І.П., Андрієнко В.М., Молодецький С.С., Бліхар М.М. Методика прогнозування банкрутства та рейдерства як інструмент державного моніторингу стану фінансової безпеки України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 1. С. 267–274.
12. Про символіку Державного комітету фінансового моніторингу України: Указ Президента України від 15.06.2006 № 526/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526/2006#Text> (дата звернення: 15.07.2023).
13. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: Закон України від 17.11.2010 № 2698-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17#Text> (дата звернення: 16.07.2023).
14. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.07.2023).
15. Про встановлення відомчих заохочувальних відзнак Державної служби фінансового моніторингу України: Наказ Міністерства фінансів України від 30.07.2018 № 655. URL: <http://surl.li/jdcab> (дата звернення: 14.07.2023).
16. Звіти про діяльність. 2022 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/zviti-pro-diyalnist> (дата звернення: 19.07.2023).
17. Про затвердження Порядку збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами: Постанова Кабінету Міністрів України; Національний банк; Порядок від 05.08.2020 № 690. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2020-%D0%BF#n7> (дата звернення: 14.07.2023).

References:

1. Kozlova Yu.S. (2022) Mizhnarodno-pravovi zasady diialnosti Natsionalnoho banku Ukrainy yak subiekta derzhavnoho finansovoho monitorynhu [International legal principles of the activity of the National Bank of Ukraine as a subject of state financial monitoring]. *Pravovi novely*, no. 16, pp. 177–181.
2. Kozlova Yu. S. (2022) Administratyvno-pravovyi status Natsionalnoho banku Ukrainy yak subiekta derzhavnoho finansovoho monitorynhu: poniattia, zmist ta skladovi strukturni elementy [Administrative and legal status of the National Bank of Ukraine as a subject of state financial monitoring: concept, content and constituent structural elements]. *Pravova pozytsiia*, no. 2, pp. 131–136.
3. Lytvyn N.A. (2019) Shchodo form vzaïemodii mizh Derzhavnoiu sluzhboiu finansovoho monitorynhu Ukrainy ta Natsionalnym antykoruptsiïnym biuro Ukrainy [Regarding forms of interaction between the State Financial Monitoring Service of Ukraine and the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: Yurysprudentsiia*, vol. 39, pp. 38–41.
4. Hrabchuk O., Suprunova I. (2020) Finansovyi monitorynh yak umova zabezpechennia derzhavnoi bezpeky krainy: poniattia, skladovi, etapy rozvytku [Financial monitoring as a condition for ensuring the state security of the country: concepts, components, stages of development]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, vol. 8(4), pp. 75–83.
5. Kuzminska O.E. (2022) Teoretychni peredumovy derzhavnoho rehuliuвання finansovoho monitorynhu [Theoretical prerequisites of state regulation of financial monitoring]. *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 4, pp. 19–40.
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2019) On prevention and countermeasures against legalization (laundering) of proceeds of crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass

- destruction: Law of Ukraine from 06.12.2019 No. 361-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (accessed July 18, 2023).
7. Abesinova O.K. (2022) Vnutrishni faktory rozvytku derzhavnoho finansovoho monitorynhu Ukrainy [Internal factors of development of state financial monitoring of Ukraine]. *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 2, pp. 126–136.
 8. Ministry of Finance of Ukraine (2022) On the approval of the Strategic Development Program of the State Financial Monitoring Service of Ukraine for the period until 2024: order from 17.01.2022 No. 16. Available at: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/strategy/16.pdf> (accessed July 19, 2023).
 9. Leheza Ye.O., Bielov D.M. (2022) Deiaki osoblyvosti pravovoho rehuliuвання statusu Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy [Some peculiarities of the legal regulation of the status of the State Financial Monitoring Service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo*, vol. 73(2), pp. 51–56.
 10. Pryimachenko D.V., Leheza Ye.O. (2022) Deiaki aspekty vdoskonalennia administratyvno-pravovoho statusu derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy [Some aspects of improving the administrative and legal status of the state financial monitoring service of Ukraine]. *Pravova pozytsiia*, no. 3, pp. 35–40.
 11. Mihus I.P., Andriienko V.M., Molodetskyi S.S., Blikhar M.M. (2018) Metodyka prohnozuvannia bankrutstva ta reiderstva yak instrument derzhavnoho monitorynhu stanu finansovoi bezpeky Ukrainy [The method of forecasting bankruptcy and raiding as a tool for state monitoring of the state of financial security of Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, pp. 267–274.
 12. President of Ukraine (2006) On the symbols of the State Financial Monitoring Committee of Ukraine: Decree from 15.06.2006 No. 526/2006. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526/2006#Text> (accessed July 15, 2023).
 13. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) On the ratification of the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of Proceeds of Crime and on the Financing of Terrorism: Law of Ukraine from 17.11.2010 No. 2698-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17#Text> (accessed July 16, 2023).
 14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015) On the approval of the Regulations on the State Financial Monitoring Service of Ukraine: Resolution from 29.07.2015 No. 537. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text> (accessed July 16, 2023).
 15. Ministry of Finance of Ukraine dated (2018) On the establishment of departmental incentive awards of the State Financial Monitoring Service of Ukraine: Order from 30.07.2018 No. 655. Available at: <http://surl.li/jdcab> (accessed July 14, 2023).
 16. Activity reports. 2022 year. Available at: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funktional/zviti-pro-dijalnist> (accessed 19 July 2023)
 17. Cabinet of Ministers of Ukraine; National Bank (2020) On the approval of the Procedure for the collection, processing and analysis of information regarding the results of the activities of financial monitoring entities, other state bodies participating in the work of the system of prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction destruction, approval and publication of the results of the national risk assessment and implementation of measures based on its results: Resolution from 05.08.2020 No. 690. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2020-%D0%BF#n7> (accessed July 14, 2023).